

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев2 3410/2022
22.03.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Иване Рађеновић, Владиславе Милићевић, Јасмине Стаменковић и Татјане Матковић Сефановић, чланова већа, у парници тужиље АА из ..., чији је пуномоћник Јасна Мркшић, адвокат из ..., против тужене Управе за заједничке послове покрајинских органа, Нови Сад, коју заступа Правобранилаштво аутономне покрајине Војводине, ради исплате, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж1 2527/22 од 08.06.2022. године, у седници одржаној 22.03.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРИХВАТА СЕ одлучивање о посебној ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж1 2527/22 од 08.06.2022. године.

ПРЕИНАЧУЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Новом Саду Гж1 2527/22 од 08.06.2022. године и пресуда Основног суда у Новом Саду П1 2360/21 од 15.03.2022. године у ставовима првом, другом, трећем, четвртном и шестом изреке, тако што се **ОДБИЈА** као неоснован тужбени захтев тужиље којим је тражено да се тужена обавезе да јој за период од 01.06.2018. године до 31.03.2021. године исплати и то: на име накнаде трошкова за исхрану у току рада износ од 37.159,36 динара са законском затезном каматом од 08.06.2021. године, као и износ од 3.542,99 динара на име обрачунате законске затезне камате до 07.06.2021. године, на име регреса за коришћење годишњег одмора износ од 52.475,33 динара са законском затезном каматом од 08.06.2021. године до исплате, као и износ од 6.399,87 динара на име обрачунате законске затезне камате до 07.06.2021. године, као и да изврши уплату разлике доприноса за пензијско и инвалидско осигурање надлежном Фонду ПИО за наведени период на основицу коју чине износи главнице накнаде трошкова за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора из ставова другог и трећег изреке, и ОДБИЈА захтев тужиље за накнаду трошкова парничног поступка.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужиља да туженој на име накнаде трошкова целог парничног поступка исплати износ од 94.500,00 динара, у року од 8 дана од дана пријема отправка пресуде.

Образложење

Пресудом Основног суда у Новом Саду П1 2360/21 од 15.03.2022. године, ставом првим, другим, трећим и четвртим изреке делимично је усвојен тужбени захтев и обавезана тужена да тужиљи за период од 01.06.2018. године до 31.03.2021. године исплати и то: на име накнаде трошкова за исхрану у току рада износ од 37.159,36 динара са законском затезном каматом од 08.06.2021. године, као и износ од 3.542,99 динара на име обрачунате законске затезне камате до 07.06.2021. године, на име регреса за коришћење годишњег одмора износ од 52.475,33 динара са законском затезном каматом од 08.06.2021. године до исплате, као и износ од 6.399,87 динара на име обрачунате законске затезне камате до 07.06.2021. године, као и да изврши уплату разлике доприноса за пензијско и инвалидско осигурање надлежном Фонду ПИО за наведени период на основицу коју чине износи главнице накнаде трошкова за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора из ставова другог и трећег изреке. Ставом четвртим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиље на име регреса за коришћење годишњег одмора за период од 01.06.2018. године до 31.03.2021. године преко досуђеног до траженог износа од 71.189,51 динар, са законском затезном каматом од 08.06.2021. године до исплате и на име обрачунате законске затезне камате до 07.06.2021. године преко досуђеног до траженог износа од 8.908,55 динара. Ставом шестим изреке, обавезана је тужена да тужиљи накнади трошкове парничног поступка у износу од 58.500,00 динара са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате. Ставом седмим изреке, тужиља је ослобођена обавезе плаћања судских такси у овом спору.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж1 2527/22 од 08.06.2022. године, одбијена је као неоснова жалба тужене и потврђена првостепена пресуда у усвајајућем делу.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужена је благовремено изјавила ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права, с тим што је предложила да се о ревизији одлучи као изузетно дозвољеној, применом члана 404. ЗПП, ради уједначавања судске праксе.

Правноснажном пресудом, одлучено је по тужби за исплату накнаде трошкова за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора.

По оцени Врховног касационог суда, испуњени су услови за одлучивање о посебној ревизији тужене, ради уједначавања судске праксе о праву запослених у јавним службама на исплату накнаде трошкова за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора, на основу одредбе члана 404. став 1. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/11... 18/20), па је одлучено као у ставу првом изреке.

Врховни касациони суд је испитао побијану одлуку, применом члана 408. ЗПП, па је нашао да је ревизија тужене основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужила је у утуженом периоду била у радном односу код тужене на радном месту „...“, као немештеник са основним образовањем, са коефицијентом за обрачун плате од 7,45. У спорном периоду тужена је тужили обрачунавала и исплаћивала зараду тако што је основицу, коју објављује Влада Републике Србије, множила коефицијентом радног места на основу метода обрачуна плате у складу са Законом о платама у државним органима и јавним службама („Службени гласник РС“, бр. 34/01... 86/19), који се примењује од 18.06.2001. године, према ком закону се додаци за регрес и исхрану у току рада за запослене код тужене нису посебно обрачунавали и исплаћивали, јер су садржани у коефицијенту радног места. Пошто је тако добијена висина основне плате, у спорном периоду, била нижа од износа минималне зараде, тужена је тужили сваког месеца вршила корекцију плате до износа минималне зараде, па је тужили у спорном периоду, исплаћивана плата у висини минималне зараде. У обрачунским листама плата тужиле није исказивана као посебна ставка накнада трошкова за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора. Вештачењем је утврђено да, на основу присуства на раду и најповољнијег критеријума у упоредним важећим Колективним уговорима у Републици Србији, дневни износ топлог оброка је 250,00 динара бруто на дневном нивоу, а месечни износ накнаде трошкова регреса за коришћење годишњег одмора износи 75% просечне зараде по запосленом у РС према последњем обављеном податку републичког органа надлежног за послове статистике за претходну годину. Висина потраживања на име накнаде трошкова регреса за коришћење годишњег одмора и трошкова за исхрану у току рада утврђена је оценом налаза и мишљења судског вештака за економско-финансијску област (варијанта из основног налаза и мишљења вештака).

Код овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су усвојили тужбени захтев, закључивши да у износу минималне зараде, по дефиницији из члана 111. Закона о раду, не може да буде садржана предметна накнада трошкова исхране у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора, независно од чињенице што је одредбом члана 4. став 1. Закона о платама у државним органима, јавним службама прописано да коефицијент изражава сложеност послова, одговорност, услове рада и стручну спремност, а ставом 2. истог члана, да коефицијент садржи и додатак на име накнаде за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора. По мишљењу нижестепених судова, у ситуацији када је тужена тужили исплаћивала минималну зараду следи да јој није исплаћена накнада трошкова за исхрану у току рада и регрес за коришћење годишњег одмора, па је тужена дужна да те накнаде исплати у износу утврђеном вештачењем, према критеријумима у упоредним важећим Колективним уговорима у Републици Србији за јавна предузећа која се финансирају из буџета, који су били важећи у истом временском периоду на који се односи и предметно потраживање тужиле.

По оцени Врховног касационог суда, становиште нижестепених судова није правилно.

Закон о јавним службама („Службени гласник РС“, бр. 24/91... 83/14, који се примењује од 01.01.2019. године) прописује да се под јавном службом сматрају установе, предузећа и други облици организовања утврђени законом, који обављају делатности, односно послове којима се обезбеђује остваривање права грађана, односно задовољавање потребе грађана и организација, као и остваривање и другог законом

утврђеног интереса у одређеним областима (члан 1.). Ради обезбеђивања остваривања права утврђених законом и остваривања другог законом утврђеног интереса у области: образовања, науке, културе, физичке културе, ученичког и студентског стандарда, здравствене заштите, социјалне заштите, друштвене бриге о деци, социјалног осигурања, здравствене заштите животиња, оснивају се установе (члан 3. став 1.). Установу, предузеће и други облик организовања за обављање делатности односно послова из члана 3. овог закона могу основати: Република, аутономна покрајина, град, општина и друга правна и физичка лица (члан 4.).

Закон о платама у државним органима и јавним службама („Службени гласник РС“, бр. 34/01... 86/19), прописује начин утврђивања плата, додатака, накнада и осталих примања запослених у јавним службама које се финансирају из буџета Републике Србије, аутономне покрајине и јединица локалне самоуправе (члан 1. став 1. тачка 3). Одредбом члана 3. став 1. тог Закона, прописано је да основицу за обрачун и исплату плата утврђује Влада, осим за председника Републике, народне посланике и именована, постављена и запослена лица у службама председника Републике и Народне скупштине Републике Србије. Одредбом члана 4. став 1. истог Закона, прописано је да коефицијент изражава сложеност послова, одговорност, услове рада и стручну спрему, а став 2. истог члана прописује да коефицијент садржи и додатак на име накнаде за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора.

Законом о платама службеника и намештеника у органима аутономне покрајине, јединица локалне самоуправе („Службени гласник РС“ бр. 113/17 ... 123/21), у члану 5. став 1. и 2. прописано је да се основна плата службеника и намештеника одређује множењем основице са коефицијентом и да службеник и намештеник остварују право на исплату минималне зараде обрачунате у складу са општим прописима о раду „члану 6. став 1. прописано је да је основица за обрачун и исплату основне плате јединствена за све службенике и намештенике у истој аутономној покрајини или јединици локалне самоуправе којима се плата исплаћује из буџета аутономне покрајине односно из буџета јединице локалне самоуправе и не може бити већа од основице која је утврђена Законом о буџету Републике Србије за сваку буџетску годину, чланом 27. прописано је да службеник односно намештеник остварује право на накнаду плате у складу са Законом којим се уређује систем плата у јавном сектору; чланом 29. прописано је да службеник, односно намештеник има право на накнаду трошкова за исхрану у току рада и регрес за коришћење годишњег одмора у складу са законом којим се уређује систем плата у јавном сектору.

Законом о систему плата запослених у јавном сектору („Службени гласник РС“ бр. 18/16 ... 157/20), у члану 2. став 1. прописано је да запослени остварују право на плату, увећану плату, накнаду плате, накнаду трошкова и друга примања у складу са овим законом и посебним законом, а у ставовима 2. и 3. да се права из става 1. овог члана уређују и колективним уговором у складу са овим посебним законом и да се на међусобни однос закона и колективног уговора из става 2. овог члана примењују општи прописи о раду; чланом 6. прописано је да се основна плата одређује множењем основице за обрачун и исплата плата са коефицијентом, осим ако овим законом није другачије одређено; чланом 7. став 1. прописано је да је основица јединствена за све запослене и утврђује се за сваку буџетску годину Законом о буџету Републике Србије, уз претходно прибављено мишљење Социјално-економског савета Републике Србије о предлогу висине основице у поступку припреме тог закона, а ставом 2. да изузетно од

става 1. овог члана основица за обрачун и исплату плата службеника и намештеника у органима покрајине и јединица локалне самоуправе, као и други запослени у органима, организацијама и јавним службама које основала аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе код којих се плате претежно исплаћују из буџета оснивача, утврђује се буџетом аутономне покрајине, односно јединица локалне самоуправе у складу са масом средстава опредељеном за обрачун и исплату плата у оквиру буџета аутономне покрајине, јединица локалне самоуправе, уз претходно прибављено мишљење Социјално-економског савета; чланом 32. став 3. је прописано да накнада трошкова за исхрану у току рада и регрес за коришћење годишњег одмора имају карактер плате и њихову висину утврђује Влада уз претходно прибављено мишљење Социјално-економског савета Републике Србије, након што се за такву врсту накнаде трошкова стекну услови у буџету Републике Србије, док је ставом 4. прописано да право на поменуте накнаде запослени остварују у складу са одредбама овог закона од дана ступања на снагу акта Владе из става 3. овог члана; чланом 39. став 6. прописано је да се право на плату и друга примања из радног односа остварују на основу прописа који су на снази до почетка примене посебних закона.

Законом о платама у државним органима и јавним службама („Службени гласник РС“, бр. 34/01 ... 86/19) чланом 1. став 1. тачке 3. и 4. је уређен начин утврђивања плата, додатака, накнада и осталих примања поред осталог, и за запослене у јавним службама које се финансирају из буџета Републике Србије, аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе, као и за запослене у јавним службама које се финансирају из доприноса за обавезно социјално осигурање, а ставом 2. да се плате одређују множењем основце са коефицијентом, са могућношћу додатка за плату, а поред ових елемената за запослене у јавним службама, које се финансирају из доприноса за обавезно социјално осигурање, плата садржи део по основу радног учинка, при чему се плата одређује множењем коефицијента, основице и корективног коефицијента; чланом 3. је прописано да основицу за обрачун плата утврђује Влада; члановима 4. и 5. прописано је да коефицијент изражава сложеност послова, одговорност, услове рада и стручну спрему, као и да коефицијент садржи и додаток на име накнаде за исхране у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора.

Покрајинском уредбом о платама, накнади трошкова, отпремнини и другим примањима постављених и запослених лица у органима АПВ („Службени лист АП Војводине“, бр. 27/12 ... 16/20), чланом 5. став 3. прописано је да се пун износ плате исплаћује најкасније до 10. у текућем месецу за претходни месец; чланом 9. прописано је да основну плату чини производ основице и коефицијента из члана 3. ове уредбе; чланом 10. прописано је да коефицијент садржи и додатке на име накнаде за исхрану у току рада и регрес за коришћење годишњег одмора; чланом 10. став 1. прописано је да коефицијент изражава сложеност послова, одговорност, услова рада и стручну спрему, а ставом 2. да коефицијент садржи и додаток на име накнаде за исхрану у току рада и регрес за коришћење годишњег одмора; чланом 14. утврђени су коефицијенти за обрачун и исплату плата запослених.

Законом о доприносима за социјално осигурање, чланом 51. став 2. прописано је да је послодавац дужан да запосленом обрачунава и уплати доприносе, истовремено са исплатом зарада, разлике зараде или уговорене накнаде за привремене и повремене послове, по прописима који важе у моменту исплате тих примања.

Законом о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/05... 113/17), у одредби члана 111. став 1. и 2. прописано је да запослени има право на минималну зараду за стандардни учинак и време проведено на раду, а да се минимална зарада одређује на основу минималне цене рада утврђене у складу са овим законом, времена проведеног на раду и пореза и доприноса који се плаћају из зараде; чланом 118. став 1. прописано је да запослени има право на накнаду трошкова у складу са општим актом и уговором о раду и то, између осталог, за исхрану у току рада, ако послодавац ово право није обезбедио на други начин (тачка 5.) и регрес за коришћење годишњег одмора (тачка б.), а према ставу 2. истог члана, висина трошкова из става 1. тачка 5. овог члана мора бити изражена у новцу. Одредбе овог Закона примењују се и на запослене у државним органима, органима територијалне аутономије и локалне самоуправе и јавним службама, ако законом није другачије одређено, на основу одредбе члана 2. став 2. тог закона.

Уредбом о коефицијентима за обрачун и исплату плата запослених у јавним службама („Службени гласник РС“, бр. 44/01... 58/14), коју је Влада Републике Србије донела на основу члана 8. Закона о платама у државним органима и јавним службама, утврђени су коефицијенти за обрачун плата запослених у јавним службама које се финансирају из буџета Републике Србије, аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе. Одредбом члана 2. став 1. тачка 13. те Уредбе, утврђени су коефицијенти за обрачун исплата запослених из члана 1. ове Уредбе, које се примењују на запослене у здравственим установама.

У конкретном случају, тужила је запослена у Управи за заједничке послове покрајинских органа на радном месту ..., као намештеник са основним образовањем, па се на утврђивање и обрачун њене плате, као и накнаде и додатака по основу рада примењују прописи којима се уређују плате, накнаде и друга примања запослених у државним органима и јавним службама. Супсидијарна примена Закона о раду прописана је само за случај када посебним законом положај, права, обавезе и одговорностим запослених нису другачије уређени. Пошто посебан закон – Закон о платама у државним органима и јавним службама прописује да коефицијент за обрачун плате садржи и додатак за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора, следи да та одредба посебног Закона искључује примену опште норме из Закона о раду. Посебним Колективним уговором за здравствене установе чији је оснивач Република Србија, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе („Службени гласник РС“, бр. 1/15 и 3/18), радно – правни статус тужиле је регулисан Посебним законима па и Законом о платама у државним органима и јавним службама којима се утврђује обрачун плата и који представља *lex specialis* у односу на општи режим рада који регулише Закон о раду, а којим је предвиђено да коефицијент плате садржи додатак на име накнаде за исхрану у току рада и регрес за коришћење годишњег одмора. Дакле, како на основу члана 4. став 2. цитираног Закон о платама у државним органима и јавним службама као *lex specialis*, произлази да су примања по основу накнаде за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора садржана у коефицијенту као једном од елемената плате, то не постоји правни основ за остваривање предметног права тужила. Тај основ не постоји ни у општем акту. Сагласно наведеном, тужиле не припада право на накнаду трошкова за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора пошто су те накнаде садржане у коефицијенту њене плате, па је стога чињеница да јој је у спорном периоду исплаћивана минимална зарада (као она основна плата која се исплаћује у тој висини у

ситуацији када је била нижа од минималне зараде) без утицаја на другачију одлуку јер она не активира права из Закона о раду као општег закона.

Из изложених разлога, Врховни касациони суд је применом одредбе члана 416. став 1. ЗПП одлучио као у ставу другом изреке.

Тужена је успела у поступку по ревизији па јој, на основу одредбе члана 165. став 2. у вези члана 153. став 1, 154. и 163. став 2. ЗПП припадају опредељени трошкови парничног поступка, и то: за састав одговора на тужбу 9.000,00 динара и састав два образложена поднеска по 9.000,00 динара, заступања на три одржана рочишта по 10.500,00 динара и за састав жалбе и ревизије по 18.000,00 динара, према важећој Адвокатској тарифи.

На основу изнетог, применом члана 165. став 2. ЗПП, Врховни касациони суд је одлучио као у ставу трећем изреке.

**Председник већа - судија
Звездана Лутовац, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић